

MARSZAŁEK (349) *sb m*

marszałek (345), **marszołek** *Calep* (4).

-łz-, -sz-, -SZ- (331), -fch-, -sch- (15), -sh- (1), -ff- (1), -f- (1); -ł- (312), -l- (35).

Pierwsze a jasne (w tym 8 r. błędne znakowanie); -szã- (158), -sza- (40); -sza- Murm, KromRozm III, KrowObr, OrzRozm, OrzQuin (6), HistRzym, CzechEp (2); -szã- : -sza- BibRadz (1:1), BielKron (5:17), Mącz (4:1), BudBib (2:1), SkarJedn (1:1), SkarŻyw (1:1), GórnRozm (1:1), SarnStat (84:4); e jasne; tekst nie oznacza ó.

sg N marszałek (168). ◇ G marszałka (68). ◇ D marszałkowi (27), marszałku (3); -u LibLeg; -owi : -u MetrKor (3:2). ◇ A marszałka (33). ◇ I marszałkiem (18); -em (2), -(e)m (16). ◇ L marszałku (6). ◇ V marszałku (4). ◇ pl N marszałkowie (4). ◇ G marszałkow (11); -ów (7), -ow (2) SarnStat (7:2), -(o)w (2). ◇ A marszałki (2). ◇ I marszałki (4). ◇ sg a. pl L skrót (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Urzędnik zawiadujący dworem panującego, możnowładcy lub dostojnika kościelnego (historycznie wywodzący się z funkcji zarządzającego stajniami królewskimi w krajach frankońskich i anglosaskich); w Europie zachodniej od XII w. też jeden z najwyższych dowódców wojskowych; magister equitum Murm, Mymer¹, BartBydż; ant(e)ambulo Mącz, Cn; marchio, marsalcus, senescalus BartBydż; magister curiae Mącz; dioecetes Calep (310) : Murm 175; Mymer¹ 11; Marchio, margrabya vel marszałek BartBydż 87, 85b, 142; Cy którzy do Krola chadzają/ Przes Marżalka prziftep maia. SeklKat A4; A iako Cefarftwo y pánowanie nálze iest doftoienftwem y Rycerftwem ochędożono/ ták theż Kxieża Rzymfkiego kościoła máia być ochędożeni y przybráni/ Odzienim/ Vrzędniki/ Márżálki/ Komorniki y odwiernymi. etć. KrowObr 27; Woiewodftwo Reńskie/ iest imię doftoienftwa y vrzędu/ kthore Cefarżowie niegdy fundowali y nádáli/ iáko fá imioná Lánthgráfow/ Márżálkow/ Burgrábiow/ Grábiow. BielKron 288; Mącz 7c, 204b; Dioecetes – Ochmiřtrż item marżołek. Calep 326a.*

marszałek czyj [w tym: G *sb i pron* (4), *pron poss* (1)] (5): *ForCnR* A4v; *LibLeg* 11/96; a then Ianek mowyl yfch v Marřchalka biskupa kuyawřkyego fluzacz they tho korthyny zlofka panyeifkyego po řzmyerczi Bifkupyey doftall. *LibMal* 1551/160; řzli ich [cesarza i króla czeskiego] Márřzáłkowie wedla řiebie *BielKron* 330; *HistRzym* 8v.

W połączeniu z imieniem (i nazwiskiem) [imię + marszałek (5), marszałek + imię (2)] (7): ForCnR Cv, D2 [2 r.]; tām zăbit Piotr Kăřchyńfki Márřzáłek BielKron 309v, 173v [2 r.], 179v.

W połączeniu z nazwą kraju, krainy lub przymiotnikiem od tej nazwy [w tym: G sb (2), ai (2); nazwa + marszałek (2), marszałek + nazwa (2)] (4): [Baldwinus] dwie řieftrze miał/ ktorą z nich Sybillę dał Gwilelmowi Márřzáłkowi Montyferaty BielKron I79v; przed łámym Cefárem miecz goły niořł Czełki Márřzáłek BielKron 329, 173v [2 r.].

W porównaniu (1): Tuć iuż trudno ie [řwiętych] máłowác w złotich pľalczóch ze złotemi řceptry álbo koronámi/ iákoby iákie márřzáłki/ iżby tu co rżądźić mieli nád námi ReřAp 62.

W przen (8) :

a) O ludziach (4) :

marszałek czyj (2): *KromRozm III O7*; Pierwsza część opifuie dziećnińtwo ták Ianá Krzćicielá Márřzałká Chrifufowego/ iáko y lámego Chrifťá Páná *WujNT 187*.

Szeregi: »namiestnik abo marszałek« (1): iż Antychrifť miał mieć zá przednieyřwego řwego namiestniká (*praefidentem*) ábo márřzałká: nie Bogác [...]: ále dyablá [*tj. papieřa*] *CzechEp 422*.

»sprawca i marszałek« (1): y łam [*papieř*] iá [*stolicą*] iáko řprawcá y márřzałek/ z dopufzczenia Bořego/ rřádzi. *CzechEp 422*.

b) O rzeczach i pojęciach (4) : Tu řie iefzcze z wieczorá pilnie rozmawiáią/ Przy grochu przy kápuřcie co pořtáwić máią. Skądże páni kápuřťá tákich praw nábyłá/ Aby przez pániey řtárey nigdy nie chodziłá. Tákież groch bez márřzałká álbo bez czełádzi *RejWiz 15*; *RejZwierc 122*.

marszałek czyj (2): A kto bogáctwá chce nábywáć/ muři bárzo iey [*fortuny*] napřednieyřzemu márřzałkowi łákomřtwu przyřługowáć *RejZwierc 122, 126v*.

a. W stosunkach polskich (i litewskich od czasu unii w Krewie): urzędnik królewski, którego znaczenie i kompetencje rosły w miarę rozwoju historycznego: początkowo zarządzający całością dworu (sprawy administracyjne, porządkowe, etykieta, zarząd służbą dworską), później zyskiwał coraz szersze uprawnienia stając się urzędnikiem państwowym (pierwszy w radzie, senacie, władza policyjno-sądownicza) y by w końcu osiągnąć znaczenie pierwszego ministra; *curio Calep*; administrator *publici consilii*, *irenarcha*, *magister pacis ae disciplinae Cn (255)* : áni ty o Woiewodo/ Kářztellanie/ Márřzałku/ Cánclérzu/ Podřkárbi Polřki/ zowćie řye áni řye miánuyćie imińni temi: bo té Tytuły/ *PALatinus, Castellanus*) *Marřřálcus, Cancellarius, Theřaurarius, Capitaneus*, od Antykryťá Rzymřkięgo/ przez Królá Polřkięgo z Rzymu máćie. *OrzQuin K*; Ktoremu [*Zygmuntowi Augustowi*] iuřz po koronáćiey. dan był zá Márřzałká/ zacny koronny řláchćic. *BiałKaz I4*; *StryjWjaz C3*; *PapřPan A4*; *StryjKron 517*; *KochMarsz 153 [2 r.]*, 155; *GórńRozm A3v*; *Marszałek* opowiadał ze řię ludzie dořsłuby Dworskiej nie cisną *ActReg 10, 3v, 4, 10 [4 r.]*, 11 [4 r.], 12 (54); *Curio* – Náwizřzy radni pąn, řprawca wřziřtkiey radi, cakowi [!] iefť marřzołek vnąř. *Calep 279a*; ále tám *de uniuerřo řtatu imperij*: o Márřzałku, o Káncellářiiey, o Séymięch nic nie tráktuie *SarnStat *6v*; A tego wřzyřtkieęgo przeřtręgáć y pilnowáć máią řludzy Ich M. pánów Márřzałkow *SarnStat 17, *5, 17 [3 r.]*, 47, 143, 151 (25); *SkarKazSej 692a*.

marszałek czyj [*w tym: pron poss (5), G sb (1)*] (6): *MetrKor 26/62v*; *BielKron 372*; *Krol Alexander* pořłá do Cćiá řwego [...] Márřzałká y Piřářzá Krolowey Heleny/ Namiestniká Brářłáwřkiego Páná Iwáná Sapięę *StryjKron 687, 672*; IEřliby kiedykolwiek nam/ y potomkóm nářzym Królóm Polřkim/ z poddányym řwym [...] przyřłá řprawá o *crimen laesae Maieřtatis* [...] tedy od Inřtigatorá nářzeęgo/ zá wiadomořciá Márřzałká nářzeęgo/ ma ná tákowęgo pozew [...] byđż pořořony ná Séym *SarnStat 151, 153*.

W połączniu z imieniem i (lub) nazwiskiem [imię i (lub) nazwisko + marszałek (48), marszałek + (imię i) nazwisko (4)] (52): *MetrKor 26/62v, 40/810*; *Diar 19*; *OrzRozm I3v*; *BielKron 401 [2 r.]*, 405v, 409v, 413, 425v; *GórńDworz 08v*; *StryjWjaz B3, B3v*; *SkarJedn kt*; [*panowie litewscy*] wypráwili Rádziwiłá Márřzałká z wielkimi podarkámi do Sachmátá Carzá ZawoKkieęgo *StryjKron 617, 517 marg*, 572, 587, 592, 597 [2 r.], 667 [3 r.]; *PapřUp F3*; *ActReg 51, 57*; *SarnStat 306, 380, 383, 444, 895 (25)*.

W charakterystycznych połączeniach: pan marszałek (85); marszałek cny, krolowej, sławny; pieczęć marszałka (2), przysięga, urząd (6), władza (2); odprawić (wyprawić) marszałka (2), posłać (przysłać) (5), wezwać (wzywać) (3); marszałkiem być, umrzeć, zwać.

Zestawienia: »marszałek koronny, Korony Polskiej« = *mars(ch)alcus Regni JanStat*; *marescalcus magnus Cn* [szyk 83:1] (81:1): Panu Piotrowi Kmicie [...] Marżałkowi nawyřízemu korony polskiej *WróbŻółtGlab A2*; *OrzRozm I3v*; *BielKron 401, 409v*; *OrzQuin Rv*; *StryjKron 517 marg, 667*; *PapUp E4*; przywiodł ie [posłów *sandomirskich*] do tego Marszałek Koronny, ze do stołka przystąpiwszy tylko pocichu protestowali [!] się przed Krolem anie publice *ActReg 74, 4v, 13, 22, 26, 27 (52)*; Za Króla Stephaná téz nieiáka różnicá w téy mierze poczęlá bylá náftáwác między Márżałki Litewłkiemi, á między Márżałki Koronnemi *SarnStat 313, 38 [2 r.], 78, 306, 310 [2 r.], 311 [4 r.] (24)*.

»Krolestwa Polskiego (a. naszego) marszałek« = *Regni (nostri) Poloniae mars(s)alcus JanStat, JanPrzyw [szyk 8:1] (9)*: Stanisław schodcza Krolestwa polńkyego Marřchalek y lwowłki y lubaczowłki, y telch zyem Ruřkich Pořpolithi starořta [...] pořtanowili *MetrKor 40/810*; *BielŻyw nlb 2*; Przy czym byli [...] Piotr z Pielkowéy řkály Woiewodá Krákwłki/ Ian Głowacz z Oleřznice Márřzałek królestwa nářzého *SarnStat 899, 380, 383, 895, 900, 958, 992*.

»marszałek litewski, (Wielkiego) Księstwa (Litewskiego), w Księstwie Litewskim« = *Magni Ducatus marssalcus JanStat [szyk 16:3] (10:8:1)*: y niemoże żaden Litwin [...] ták ku Pánu řwemu mówić: Miłościwé Książę. Kijemby pewnie od Márřzałká Litewłkiego zá tho řłowo wřiał *OrzQuin Q*; Iáko mnie niedawno powieđał potworne głupřto Tátárkie/ Kmitá Márřzałek w Kłięřtwie Litewłkim. *GórnDworz 08v*; *KwiatOpis C3*; *StryjWjaz B2v*; *SkarJedn kt*; *SkarŻyw kt, A2v*; *StryjKron 572, 667 [2 r.]*; *ActReg 41*; *SarnStat 38 [2 r.], 313 [3 r.], 997, 1204, 1309*.

»mniejszy marszałek« = *marszałek dworu (1)*: A gdy iego [*marszałka koronnego*] nie będzie ná Dworze/ w ofobie mnieyřzého Márřzałká [*in persona minoris [marsalci]*] *JanStat 294* niechay tář będzie władza *SarnStat 312*.

»marszałek (na)dworny, dworu« = *mar(e)salcus curiae JanStat, JanPrzyw, Cn [szyk 24:4] (27:1)*: *BielKron 425v*; Potym Ráđziwił dworny Márřzałek nádobnie/ Iechał *StryjWjaz B3, B3v*; *StryjKron 597*; *ActReg 57, 71, 94*; A wřákóz Król Alexánder pořtanawia, żeby Wielki Márřzałek, Márřzałká Nadwornego do wřyřřtkioř rad y tráktátów wzywał: áby gdy on odieđzie, wieđział/ iákoby miał continuowác bieğ y pořřpek rządu Nadworného. *SarnStat 313*; Działo řie przy [...] Márřzałku Dworu nářzého/ Iędrzeiu z Tęczyná *SarnStat 939, 38 [2 r.], 310 [2 r.], 311 [3 r.], 312, 313 [4 r.] (21)*.

»marszałek na(j)wyřszy« [*w tym: przy innym zestawieniu (5)*] [szyk 3:3] (6): *BielŻyw nlb 2*; *WróbŻółtGlab A2*; A tego Páńřtwá imieniem Krolá Iego M. Iáno wielmořny Pan á Pan Ian Chotkiewicz [...] naywyřřzy Márřzałek wielkiego Xięřtwá Litewłkiego/ [...] Adminiřrátorem ieřt, *KwiatOpis C3*; Krol wybrány bywa vbran przez Márřzałká Naywyřřřzego [...] w ornat álbo w kápę z złotogłowu *StryjWjaz C4v*; *SkarŻyw kt*; *StryjKron 667*.

»marszałek wielki (a. najwięřszy)« [*w tym: przy innym zestawieniu (5)*] = *supremus marssalcus JanStat [szyk 9:3] (12)*: *MetrKor 26/62v*; *Diar 19, 41*; *BielKron 405v, 413*; Ian Chodkiewicz Generał Zmodzki y Lifłándłki/ Márřzałek wielki Kłięřtwá/ wiodł teř řwoy dwor páńřki *StryjWjaz B2v*; *StryjKron 592, 667 marg*; *SarnStat 306 [2 r.], 313, 997*.

»marszałek ziemski, [której] ziemie« [szyk 1:1] (1:1):gdy go [Aleksandra] ná kfięstwo Litwá przekládá/ Litháwer oney ziemie Márzszalek/ [...] mieoż goły iemu podawał *BielKron* 403v; ktorzy byli ná onym ziezdzie przednieyfy/ Mikołay Rádziwił Márzszalek wielki ziemski/ Kieizgał Pan Wilenki/ y Stároftá Zmodzki *StryjKron* 592.

W przen (3) : CZłonkowie wzyfcy fercu/ gdy kroleństwo dáli/ Brzuch dworem/ práwá rękę márzszalkiem obráli. Dupá chciała do rády/ márzszalek iey w gębę/ Rzekła rozgniewawfzy fie/ wnet iá wam zágedę. [...] Dáli iey mieyfce w rádzie/ á márzszalek káždy/ By iey gębę vcierał áż do śmierci záwzdy. *RejFig* Dd8v.

a. *Postać z komedii żakowskiej* (2) : Práwie wzyfcy chodzimy iáko s komediá/ Kyedy żaki vbyorá á potym ie biyá. Nie pomoże łobyie więc nic cudzym łáncuchem/ Dopiruczko krolem był á iuż wierci brzuchem. Szpetnie Krolá Márzszalek ná pniu koronuie *RejWiz* 104, 104.

b. *Prywatny zarządca dóbr* (3) : *LibMal* 1544/92v; Kuchmiŝtr v drzwi kołáce á Márzszalek láie *RejWiz* 12; Márzszalek rządny/ Pifarz/ Podfkárbi/ Ekonom/ Kuchmiŝtr/ Koniuŝy/ Podkomorzy/ czyniá nietylko dwor Páńŝki/ ále też y Száfárze y Vrzędniki rządne/ życzliwe. *GostGosp* 2.

c. *Przeniesienie przez autorów nazwy „marszałk” na kraje lub epoki, w których nie była ona używana* (19) :

a. *Wysoki urzędnik na dworze władcy (w epoce biblijnej, w Wielkim Księstwie Litewskim przed unią z Polską, w Mołdawii, w Wielkim Księstwie Moskiewskim, w Turcji, w Bizancjum)* (15) : *BielKron* 435; Caulár Stárofta iáko Márzszalek odbija Ludzi bułáwá ktorzy bliŝko idá Cefárzá *BielSpr* 53v; Idz/ wnidz do podfkárbie⁸⁹ tego/ do Szewny/ ktory (ieft) nád domem krolewŝkim (*marg*) To ieft/ Márzszalkiem. (-) *BudBib* Is 22/15, *Dan* 1/7.

marszałek czyj [w tym: *G sb i pron* (2), *pron poss* (1), *ai poss* (1)] (4): *BielKron* 434v; Márzszalek Krolá Bábilońŝkego odmieniał imioná młodzięncow Izráełŝkich *CzechRozm* 48; Michał czwarty Cefarz Cárogrockj [...] wládził [na patryjarchostwo] Márzszalká fwego Laiká Phociuŝa *SkarJedn* 213; *StryjKron* 385.

W połączeniu z imieniem (i nazwiskiem) [imię (i nazwisko) + marszałek (4), marszałek + imię (1)] (5): Thoma logophieth y pan pyetr Varthik Marŝchalek napiŝaly y ynŝy Comiŝfarze Moldawŝkye *LibLeg* 6/119, 6/115, 192; A (zatym) poŝláł El-iakimá márzszalká [...] do Ezáiáŝa proroká *BudBib* 4.Reg 19/2; *StryjKron* 385.

W połączeniu z nazwą kraju (1): Manya stharoŝtha Myemyeczski Thoma Logophyeth Pyotr Varthik Marŝchalek Zyemye Moldawŝkyey Czy panowye Comiŝfarze przy czynyenyv spravyedliwoŝczy Vyŝzey napiŝaney, Thy ŝá articuli nyŝzey napyŝaly *LibLeg* 6/115.

Wyrażenie: »marszałek nadworny« = princeps laniorum *PolAnt* (2): Podáł ie [dworzanów] tedy pod ftraż do domu Márzszalká nadwornego/ do wieże gdzie theż y Iozef był w więzieniu. *BibRadz* *Gen* 40/3, *Gen* 40/4.

Zestawienie: »marszałek nawyŝszy« (1): potym zá godnoŝciá y poŝtępkem lat był Márzszalkiem nawyŝzym/ áż go záś po śmierci Troydenowey ŝczęŝcie ná Wielkie Xięstwo Litewŝkie wynioŝło. *StryjKron* 365.

β. *Wódz, dowódca gwardii przybocznej w starożytnym Rzymie i Persji; praetor comitatus Augustalis, praefectus Augustali praetorio Cn (4) :*

marszałek czyj [w tymi G pron (1), pron poss (1), ai poss (1)] (3): *BielŻyw* 134; Lift poflany Dariufowi od Marfzałká iego/ kiedy go Alexánder zwalczył. *HistAl* E7; *BielKron* 157v.

W połączeniu z imieniem [zawsze: imię + marszałek] (2): Gdy było ná łowie/ Adráftus márfzałek/ [...] vderzył ná wieprzá dzikiego rohátyną *BielKron* 112, 157v.

2. *Przewodniczący posłów sejmowych utrzymujący porządek na obradach i pośredniczący między izbą poselską a senatorami (9) :* O to śwego Márfzałká prožno maćie winić/ Podobno ma nieborak z głowami co czynić. Ziemię tłucze niewinną/ Kiy nie ieden w trzáfki/ Ogłufzą go ná koniec ty zmiefzáne wrzałki. *Prot* C2v; *ActReg* 50; *Calep* 146a; A w ich pofelfkim kole/ o Boże moy/ iákie tám wftydu godne poštěpki. Kilá dni obierájąc Márfzałká/ [...] czás tráćili *SkarKazSej* 694b.

W połączeniu z imieniem i nazwiskiem [zawsze: imię i nazwisko + marszałek] (3): Awo maćie Witánié/ którym witáli Pořłowie [...] Królá: [...] przez Páná Mikołáia Sienickiego/ Márfzałká fwego *OrzQuin* I4v, D4 [2 r.].

W charakterystycznych połączeniach: pan marszałek (2); marszałek na sejmie (2); marszałka obierać.

Wyrażenie: »marszałek poselski« (2): *OrzQuin* D4; ále ofobno w wielkiem zgromádzieniu/ gdzie źwierżchności żadney nie mářz/ (bo ná Pána Márfzałká pofeřłkiego máře iefł baczenie) iáko tám która rzecz řkutek dobry wřiąć może? *GórnRozm* M3v.

a. *Przeniesienie nazwy w czasy starożytne (w scenie będącej aluzją do sejmu polskiego) (1) :* Márfzałkowie lářkami w ziemię co raz biáć/ Pořłuchayćie/ pánowie/ Vkálegon mowi. *KochOdpr* C2.

3. *Przewodniczący trybunału sądowego (2) :*

Zestawienie: »marszałek trybunału« (1): wolno będzie tym ktorzy řye z tym rozumieią korrigowáć [statut]/ y onę korrrekturę [...] zebráć/ [...] y ná Tribunał do Páná Márfzałká Tribunału řwoie videre odesłáć *SarnStat* *8.

W przen (1) : Nie boięmy řię tedy/ tákiego řzácunku X. K. y nie řękamy řie decretu tego/ ktorzy ná nas imieniem Páná Chriřtufowym feruie: niewiem kto go mářzałkiem pořtánowił. *NiemObr* 114.

4. *Na ziemiach litewsko-ruskich urzędnik o kompetencjach odpowiadających kompetencjom kasztelana w Koronie (przewodniczący sejmiku, prowadzący pospolite ruszenie) (10) :* Soly tak wlvczkv byerano gdi male tholpi wozono na kroła 1200 tholp Marřzałkv 250 *MetrKor* 57/120v, 57/120v, 59/282v, 283.

W połączeniu z imieniem i nazwiskiem [imię i nazwisko + marszałek] (2): Olźár Kierdey Mářzałek/ [...]: Oznáymuiem *SarnStat* 1017, 949.

W połączeniu z nazwą krainy lub przymiotnikiem od tej nazwy [w tym: ai (3), G sb (2); zawsze: marszałek + nazwa] (5): *MetrKor* 57/120, 59/281v; IASNIE OSWIECONE^{mv} XIřZęCIV, Iego M. Panu Konřtantemu, KSIAŻĘCIV OSTROSKIEMV, WOIEWODZIE KIIOWSKIEMV, Mářzałkowi Wolynskiému, Stárořcie Włodzimierskiému, etcę. etcę. *SarnStat* 879, 949, 1015.

5. *Wysoki dowódca wojskowy w Zakonie Krzyřackim (13) :* *KwiatOpis* B4v; Tegoř roku Mieřiąćá Wrzeřniá tenże Mářzałek ze wřziřtką mocą řwoią/ przyciągnął do Krziwiczánřkiej ziemi *StryjKron* 315.

marszałek czyj (1): Przeciw ktoremu [Olgierdusowi] Henrik Márzalek Prułkiego Miłtrzá wyciągnął *BielKron* 369.

W połączeniu z imieniem [zawsze: imię + *marszałek*] (9) : *BielKron* 369, 371v; Tegoż roku Wielieni Brát Henrik Márzalek Zamku Biłłeny dobywał *StryjKron* 315, 315 [2 r.], 325, 340, 390; *SarnStat* 1122.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [*marszałek* + przymiotnik (1), przymiotnik + *marszałek* (1)] (2): *BielKron* 380; W tenże czas Márzalek Liflandłki był wypułczony z więzienia *StryjKron* 577.

Wyrażenie: »marszałek zakonu« (1): Almerikus Márzalek Zakonu ná Memlu z liedmnałcią Brátow od Litwy zábit. *StryjKron* 325.

Zestawienia: »marszałek najwysszy« (1): Przy czym byli [...]: Vozćiwi y Vrodzeni Zakonu náłzého brácia/ Lodwik z Lándłze Márzalek naywysłzy [*Marssalco supremo JanStat* 907]/ Henryk Hold naiwysłzy Hołpitálarz w Elbiągu *SarnStat* 1122.

»marszałek wielki« (1): Bo y Miłtrzá Helmeryká/ y Teodriká Márzálłká wielkiego/ w bitwie przegráney [...] łtráćili [*Krzyżacy*]. *StryjKron* 340.

6. *Mistrz ceremonii w czasie wesela lub wystawnej uczty; architriclinus Mącz, Calep, Cn; auspex, paranympus, princeps trium lectorum, prticipalis in aula discumbentium, pronubus Mącz; symposiarchus, thaliarchus Cn* (4) : Architriclinus, Latine principalis in aula discumbentium, [...] Márzalek. *Mącz* 15a.

marszołek nad czym (1): Architriolinus – Marłzołek nad rozrzádzaniem potráw *Calep* 90a.

Wyrażenie: »marszałek swadziebny, na swadziebnym weselu« (1:1): Paranympus, Zerezec, márłzalek łwádziebny/ który rádłi ná wefelu. Latine auspex. *Mącz* 255d, 277a.

7. *n-pers* (1) : Inicío wiznal ze Marłchalek iego thowarłłchem był przy kradziezi w Califłchu *LibMal* 1548/140v.

Synonimy: **1.b.** *namiestnik, sprawca.*